

บทที่ 4

ผลการวิจัย และอภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับ ดังต่อไปนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์เพื่อแทนความหมายต่าง ๆ ในการวิเคราะห์และแปรผลข้อมูล มีดังนี้

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

n แทน จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

t แทน ค่าสถิติ (t-test)

F แทน ค่าสถิติที่ใช้ใน F-Distribution

P แทน ความน่าจะเป็น

* แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.2 ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

1) แสดงข้อมูลจำนวนกลุ่มตัวอย่างและค่าร้อยละ จำแนกตามเพศ

2) แสดงข้อมูลจำนวนกลุ่มตัวอย่างและค่าร้อยละ จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง ที่

นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย

3) แสดงข้อมูลจำนวนกลุ่มตัวอย่างและค่าร้อยละ จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง

นักเรียน

4) แสดงข้อมูลจำนวนกลุ่มตัวอย่างและค่าร้อยละ จำแนกตามระดับการศึกษาของ

ผู้ปกครองนักเรียน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน
ของนักเรียน

1) แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย

3 ด้านของนักเรียน

2) แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย

3 ด้านของนักเรียน จำแนกตามเพศ

3) แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย

3 ด้านของนักเรียน จำแนกตามประเภทผู้ปกครองที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย

4) แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย

3 ด้านของนักเรียน จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง

5) แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย

3 ด้านของนักเรียน จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

6) แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย

3 ด้านของนักเรียน จำแนกตามรายด้านพฤติกรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตย

7) แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย

3 ด้านของนักเรียน จำแนกเป็นรายข้อในแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียนตามตัวแปร
เพศ ประเภทผู้ปกครองที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย อาชีพผู้ปกครองและระดับการศึกษาของผู้ปกครอง
นักเรียน

1) แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน

จำแนกตามเพศ

2) แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน

จำแนกตามประเภทผู้ปกครองที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย

3) แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน

จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง

4) แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน

จำแนกตามระดับการศึกษาผู้ปกครอง

5) แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน

เมื่อพิจารณาตามรายด้านพฤติกรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ

6) แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาตามรายด้านพฤติกรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตย จำแนกตามประเภทผู้ปกครองที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย

7) แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาตามรายด้านพฤติกรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง

8) แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาตามรายด้านพฤติกรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตย จำแนกตามระดับการศึกษาผู้ปกครอง

9) แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

10) แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทผู้ปกครองที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย

11) แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง

12) แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษาผู้ปกครอง

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลจำนวนกลุ่มตัวอย่างและค่าร้อยละ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	ร้อยละ
ชาย	199	53.36
หญิง	174	46.64
รวม	373	100.00

จากตารางที่ 4 จะเห็นว่านักเรียนชายมีจำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 53.36 และนักเรียนหญิงมีจำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 46.64

ตารางที่ 5 แสดงข้อมูลจำนวนกลุ่มตัวอย่างและค่าร้อยละ จำแนกตามประเภทผู้ปกครองที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย

เพศ	n	ร้อยละ
พ่อและแม่	319	53.36
พ่อ	7	46.64
แม่	26	6.98
ญาติพี่น้อง	21	5.63
รวม	373	100.00

จากตารางที่ 5 จะเห็นว่านักเรียนจำนวนสูงสุด ร้อยละ 85.52 พักอาศัยอยู่กับพ่อและแม่ รองลงมา คือ นักเรียนที่พักอาศัยอยู่กับแม่ จำนวนร้อยละ 6.98 นักเรียนที่พักอาศัยอยู่กับญาติพี่น้อง จำนวนร้อยละ 5.63 และนักเรียนจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 1.87 พักอาศัยอยู่กับพ่อ

ตารางที่ 6 แสดงข้อมูลจำนวนกลุ่มตัวอย่างและค่าร้อยละ จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครองนักเรียน

อาชีพผู้ปกครอง	n	ร้อยละ
เกษตรกรรวม	270	72.38
ค้าขาย	32	8.58
รับราชการ	4	1.07
รับจ้าง	67	17.97
รวม	373	100.00

จากตารางที่ 6 จะเห็นว่านักเรียนจำนวนสูงสุดร้อยละ 72.38 มีผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรวม รองลงมา คือ นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวนร้อยละ 17.97 นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขาย จำนวนร้อยละ 8.58 และนักเรียนจำนวนน้อยที่สุด

ร้อยละ 1.07 ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับราชการ

ตารางที่ 7 แสดงข้อมูลจำนวนกลุ่มตัวอย่างและค่าร้อยละ จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน

ระดับการศึกษาผู้ปกครอง	n	ร้อยละ
ประถมศึกษา	334	89.54
มัธยมศึกษา	39	10.46
รวม	373	100.00

จากตารางที่ 7 จะเห็นว่านักเรียนจำนวนสูงสุดร้อยละ 89.54 ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับประถมศึกษา และนักเรียนที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีจำนวนร้อยละ 10.46 นอกนั้น ปรากฏว่าไม่มีนักเรียนที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือปริญญา

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน

สถิติพื้นฐาน	ค่าสถิติพื้นฐาน	n	ระดับค่านิยม
ค่าเฉลี่ย	3.94	373	สูง
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.40		

จากตารางที่ 8 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของคะแนนทั้งหมด จะเห็นว่านักเรียนที่มีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านอยู่ในระดับ "สูง" ตามเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยสำหรับพิจารณาระดับค่านิยมที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.40)

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย
3 ด้านของนักเรียน จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับค่านิยม
หญิง	174	4.03	0.35	สูง
ชาย	199	3.87	0.42	สูง

จากตารางที่ 9 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนตามเพศของนักเรียน จะเห็นว่าทั้งนักเรียนชายและหญิงมีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน อยู่ในระดับ "สูง" ตามเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยสำหรับพิจารณาระดับค่านิยมที่กำหนดไว้ (นักเรียนชาย $\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.42 และนักเรียนหญิง $\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.35)

ตารางที่ 10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย
3 ด้านของนักเรียน จำแนกตามประเภทผู้ปกครองที่มีนักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับค่านิยม
แม่	26	4.05	0.38	สูง
พ่อและแม่	319	3.94	0.40	สูง
ญาติพี่น้อง	21	3.92	0.44	สูง
พ่อ	7	3.89	0.37	สูง

จากตารางที่ 10 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนตามประเภทผู้ปกครองที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย จะเห็นว่านักเรียนที่พักอาศัยอยู่กับผู้ปกครองทุกประเภทตามตาราง มีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน อยู่ในระดับ "สูง" และพบว่า นักเรียนที่พักอาศัยอยู่กับแม่มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.38) มากกว่านักเรียนที่พักอาศัยอยู่กับผู้ปกครองประเภทอื่น

ตารางที่ 11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับค่านิยม
เกษตรกรรม	270	3.97	0.37	สูง
รับจ้าง	67	3.88	0.44	สูง
ค้าขาย	32	3.86	0.45	สูง
รับราชการ	4	3.58	0.63	สูง

จากตารางที่ 11 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนตามอาชีพของผู้ปกครองนักเรียนจะเห็นว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพทุกประเภทตามตาราง มีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน อยู่ในระดับ "สูง" และพบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = .037) มากกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพอย่างอื่น

ตารางที่ 12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน จำแนกตามระดับการศึกษาผู้ปกครอง

ระดับการศึกษาผู้ปกครอง	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับค่านิยม
มัธยมศึกษา	39	3.96	0.37	สูง
ประถมศึกษา	334	3.94	0.40	สูง

จากตารางที่ 12 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนตามระดับการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน จะเห็นว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัศึกษามีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน อยู่ในระดับ "สูง" และพบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.37) มากกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.40)

ตารางที่ 13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย
3 ด้านของนักเรียน จำแนกตามรายด้านพฤติกรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตย

ด้านพฤติกรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับค่านิยม
ด้านสามัคคีธรรม	4.01	0.47	สูง
ด้านคารวธรรม	3.96	0.39	สูง
ด้านปัญญาธรรม	3.85	0.50	สูง

จากตารางที่ 13 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนตามรายด้านพฤติกรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตย จะเห็นว่า นักเรียนมีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน อยู่ในระดับ "สูง" และพบว่า ด้าน พฤติกรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตยที่มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าด้านพฤติกรรมอื่น คือ ด้านสามัคคีธรรม ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.47)

ตารางที่ 14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับค่านิยมในวีระชาติไทย 3 ด้าน
ของนักเรียน จำแนกเป็นรายข้อในแบบสอบถาม

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับค่านิยม
1. ควรมีการบำเพ็ญประโยชน์ในวันสำคัญที่เกี่ยวข้อง พระมหากษัตริย์	4.24	0.86	สูง
2. ก่อนออกจากบ้านไปโรงเรียน ควรยกมือไหว้ พ่อแม่	4.34	0.94	สูง
3. การยกย่องชมเชยกันเป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างยิ่ง	3.96	0.86	สูง
4. เมื่อครูเดินผ่านมา หากครูไม่หันมองเรา เราก็ ควรเดินผ่านตามปกติ	4.30	1.04	สูง
5. คนเราควรพูดในสิ่งที่ทำให้คนฟังแล้วสบายใจ	4.23	0.82	สูง
6. การใช้คำหยาบ เช่น กู มึง กับผู้มีอายุน้อยกว่า เรา เป็นการแสดงความเป็นกันเอง	3.84	1.08	สูง
7. เราควรนำเรื่องของคนอื่นทั้งที่ดีและไม่ดีมาพูดคุย	4.18	0.91	สูง

ตารางที่ 14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับค่านิยมในวีประชาธิปไตย 3 ด้าน
ของนักเรียน จำแนกเป็นรายข้อในแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับค่านิยม
8. ในการซื้อสิ่งของ ควรมีการเข้าแถวตามลำดับ ก่อนหลัง	4.37	0.95	สูง
9. การขีดเขียนลงในสมุดหรือหนังสือของเพื่อน แสดงถึง ไม้ตรีที่ดีต่อกัน	4.27	0.99	สูง
10. การยืมของใช้กับเพื่อนสนิท ไม่จำเป็นต้อง ขออนุญาต	4.10	1.06	สูง
11. ความคิดเห็นของทุกคนเป็นสิ่งที่น่าสนใจ	4.19	0.84	สูง
12. การเรียนบางวิชาไม่จำเป็นต้องตั้งใจฟัง เวลาครูสอน	4.38	1.01	สูง
13. การฟังคนอื่นพูด นำมาซึ่งความรู้แปลกใหม่	3.66	1.02	สูง
14. เราควรทำสิ่งต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผู้อื่นเป็นหลัก	3.77	1.11	สูง
15. เมืองไทยมีกฎระเบียบมากเกินความจำเป็น	2.91	1.06	ปานกลาง
16. ไม่จำเป็นต้องไปทำบุญที่วัด เราทำใจให้บริสุทธิ์ ก็พอแล้ว	3.08	1.14	ปานกลาง
17. การหักทลายเมื่อพบกันเป็นสิ่งจำเป็น	4.08	0.80	สูง
18. เราจะพูดหรือทำอะไรก็ได้ตามที่เราเห็นว่า สมควรแล้ว	2.65	1.13	ปานกลาง
19. เราควรช่วยกันดูแลทรัพย์สินสมบัติที่เป็นของส่วนรวม	4.58	0.67	สูงมาก
20. การทำงานร่วมกันเป็นสิ่งที่ทำให้ชาวเจ้ามีความสุข	4.24	0.80	สูง
21. การทำงานแบบต่างคนต่างทำจึงจะได้ผลดี	3.81	1.16	สูง
22. เราควรช่วยกันทำงานเพื่อให้สังคมสงบสุข	4.41	0.77	สูง
23. ถ้าเราตั้งใจทำงาน งานก็จะเสร็จเรียบร้อย โดยเร็ว	4.57	0.68	สูงมาก
24. เราไม่ทำงานเพียงคนเดียว ก็ไม่ทำให้งาน ส่วนรวมเสียหายมากนัก	3.21	1.12	ปานกลาง

ตารางที่ 14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับค่านิยมในวีประชาธิปไตย 3 ด้าน
ของนักเรียน จำแนกเป็นรายข้อในแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับค่านิยม
25. การทำงานร่วมกันทำให้เกิดการเอาเปรียบกันขึ้น	3.64	1.19	สูง
26. เมื่อข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้ทำงานสิ่งใด ข้าพเจ้าจะตั้งใจทำอย่างดีที่สุด	4.46	0.72	สูง
27. งานส่วนรวทำเมื่อไรก็ได้ เราควรทำงาน ของเราให้เสร็จก่อน	3.57	1.15	สูง
28. คนเราต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำลงไป	4.43	0.82	สูง
29. การทำงานต้องยกให้คนเก่ง ๆ ทำเท่านั้น จึงจะได้ผลดี	3.83	1.06	สูง
30. การทำงานต้องมีการวางแผนร่วมกัน	4.49	0.78	สูง
31. การทำงานร่วมกันหลายคน ทำให้เกิดความ ขัดแย้งและเสียเวลามาก	3.62	1.11	สูง
32. หัวหน้ากลุ่มเป็นคนที่เอาเปรียบคนอื่น เพราะ ดีแต่ออกคำสั่ง	3.80	1.14	สูง
33. การทำงานร่วมกันต้องมีการช่วยเหลือกันบ้าง	4.26	0.80	สูง
34. คนที่ทำงานไม่ได้ผลดี ควรแยกตัวออกจากกลุ่ม	3.67	1.11	สูง
35. เราควรเลือกทำงานที่มีผลประโยชน์เกี่ยวกับ ตัวเรา	2.95	1.27	ปานกลาง
36. เราควรทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่	4.45	0.80	สูง
37. ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า "สามัคคีคือพลัง"	4.66	0.70	สูงมาก
38. ทุกคนควรช่วยกันทำงานไปจนกว่าจะแล้วเสร็จ	4.41	0.81	สูง
39. งานสิ่งใดทำแล้วยุ่งยากใจ เราก็ควรเลิกทำเสีย	3.74	1.06	สูง
40. เราควรให้เหตุผลและความเป็นจริงเข้าตัดสินใจ ในการทำงาน	4.38	0.83	สูง
41. เหตุผลเป็นสิ่งจำเป็นเมื่อมีความขัดแย้งภายใน กลุ่มเกิดขึ้น	4.03	1.08	สูง

ตารางที่ 14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับค่านิยมในวีประชาธิปไตย 3 ด้าน
ของนักเรียน จำแนกเป็นรายข้อในแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับค่านิยม
42. ถ้ามีคนเสนอความคิดเห็นที่ดีแล้ว คนอื่น ๆ ก็ไม่ ต้องเสนออีก	3.51	1.08	สูง
43. ความผิดพลาดในการทำงานถือเป็นบทเรียนที่ดี	3.96	0.99	สูง
44. ไม่จำเป็นต้องมีหัวหน้าในการทำงาน เพราะ ทุกคนต้องเท่าเทียมกัน	3.19	1.24	ปานกลาง
45. คนที่ไม่เก่ง ไม่ควรแสดงความคิดเห็น	4.05	1.10	สูง
46. ถ้าเกิดความขัดแย้งภายในกลุ่ม ทุกคนต้องแสดง เหตุผลออกมาปรึกษากัน	4.41	0.86	สูง
47. เสียงข้างมากไม่จำเป็นต้องถูกเสมอไป	3.18	1.15	ปานกลาง
48. มติของที่ประชุมเป็นสิ่งที่ควรยอมรับ	4.14	0.87	สูง
49. ทุกคนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหาร่วมกัน	4.39	0.81	สูง
50. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น คนที่เก่งและมีความสามารถ เท่านั้นควรจะเป็นผู้แก้ไข	3.40	1.16	ปานกลาง
51. การแก้ไขปัญหาคงต้องใช้เหตุผล	4.40	1.03	สูง
52. การตัดสินใจควรเป็นเรื่องของหัวหน้ากลุ่ม เพียงคนเดียว	3.82	1.11	สูง
53. ในการทำงานร่วมกัน เราควรปรึกษาหารือกับ บางคนเท่านั้น	3.61	1.20	สูง
54. เราควรให้คนที่มียุมากกว่าเป็นผู้ตัดสินใจ	3.16	1.18	ปานกลาง
55. เราควรพยายามปรับปรุงงานที่ทำให้ดีขึ้นอยู่เสมอ	4.40	0.81	สูง
56. ปัญหาจะหมดไป ถ้าทุกคนร่วมกันแก้ไข	4.51	0.83	สูงมาก
57. เราควรทำในสิ่งที่เราเห็นว่าถูกต้องแล้ว ไม่ต้องสนใจใคร	3.31	1.16	ปานกลาง

ตารางที่ 14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับค่านิยมในวีปราชธิปไตย 3 ด้าน
ของนักเรียน จำแนกเป็นรายข้อในแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับค่านิยม
58. การขัดแย้งภายในกลุ่มเป็นเรื่องธรรมดา			
ไม่ควรใส่ใจมากนัก	3.37	0.40	สูง
รวม	3.94	0.40	สูง

จากตารางที่ 14 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนเป็นรายข้อในแบบสอบถาม จะเห็นว่า
นักเรียนมีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน อยู่ในระดับ "ปานกลาง" "สูง" และ "สูงมาก"
โดยข้อคำถามที่แสดงถึงค่านิยมของนักเรียนในระดับ "ปานกลาง" มีจำนวน 11 ข้อ คือ ข้อที่
15, 16, 18, 24, 35, 44, 47, 50, 54, 57 และ 58 ส่วนข้อที่แสดงถึงค่านิยมของนักเรียนในระดับ
"สูงมาก" มีจำนวน 4 ข้อ คือ ข้อที่ 19, 23, 37 และ 56 นอกนั้นเป็นข้อคำถามที่แสดงค่านิยม
ของนักเรียนในระดับ "สูง"

ตารางที่ 15 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน
จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t
หญิง	174	4.03	0.35	4.09*
ชาย	199	3.87	0.42	

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 15 ผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่านิยมในวิถีประชาธิปไตย 3 ด้าน
ของนักเรียน เมื่อพิจารณาตามเพศ ปรากฏว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
แสดงว่า นักเรียนที่เพศต่างกัน มีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน แตกต่างกัน

ตารางที่ 16 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน
จำแนกตามประเภทผู้ปกครองที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย

ประเภทผู้ปกครอง	n	$\bar{X}$	S.D.	t
แม่	26	4.05	0.38	0.72
พ่อและแม่	319	3.94	0.40	
ญาติพี่น้อง	21	3.92	0.44	
พ่อ	7	3.89	0.37	

จากตารางที่ 16 ผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาตามประเภทผู้ปกครองที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย ปรากฏว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่านักเรียนที่พักอาศัยอยู่กับผู้ปกครองต่างประเภทกันมีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 17 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน
จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง

อาชีพผู้ปกครอง	n	$\bar{X}$	S.D.	F
เกษตรกรรม	270	3.97	0.37	2.78*
รับจ้าง	67	3.88	0.44	
ค้าขาย	32	3.86	0.45	
รับราชการ	4	3.58	0.63	

*P < 0.05

จากตารางที่ 17 ผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาตามอาชีพผู้ปกครอง ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกันมีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย

3 ด้านแตกต่างกัน แต่เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ พบว่าไม่มีคู่ใดเลยที่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 18 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน
จำแนกตามระดับการศึกษาผู้ปกครอง

ระดับการศึกษาผู้ปกครอง	n	$\bar{X}$	S.D.	t
มัธยมศึกษา	39	3.96	0.37	0.26
ประถมศึกษา	334	3.94	0.40	

จากตารางที่ 18 ผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาผู้ปกครอง ปรากฏว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองต่างระดับการศึกษา กัน มีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 19 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน
เมื่อพิจารณาตามรายด้านพฤติกรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ

ด้านพฤติกรรม	ชาย		หญิง		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านคารวธรรม	3.88	0.41	4.05	0.35	4.31 [*]
ด้านสำนึกศีลธรรม	3.93	0.53	4.10	0.42	3.21 [*]
ด้านปัญญาธรรม	3.78	0.51	3.94	0.48	3.24 [*]

^{*} P < 0.05

จากตารางที่ 19 ผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน ตามรายด้านพฤติกรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทุกด้านพฤติกรรม แสดงว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านแตกต่างกัน

ตารางที่ 20 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาตามรายด้านพฤติกรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตย จำแนกตามประเภทผู้ปกครองที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย

ด้านพฤติกรรม	พ่อและแม่		พ่อ		แม่		ญาติพี่น้อง		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านคารวธรรม	3.96	0.39	3.83	0.51	3.98	0.39	3.95	0.34	0.28
ด้านสามัคคีธรรม	4.01	0.47	4.04	0.32	4.13	0.47	3.95	0.56	0.71
ด้านปัญญธรรม	3.84	0.50	3.50	0.54	4.04	0.41	3.87	0.55	1.35

จากตารางที่ 20 ผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน ตามรายด้านพฤติกรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตย จำแนกตามประเภทผู้ปกครองที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย ปรากฏว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่านักเรียนที่พักอาศัยอยู่กับผู้ปกครองต่างประเภทกัน มีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 21 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน
เมื่อพิจารณาตามรายด้านพฤติกรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง

ด้านพฤติกรรม	เกษตรกรรม		ค้าขาย		รับราชการ		รับจ้าง		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านคารวธรรม	3.98	0.36	3.86	0.46	3.57	0.66	3.94	0.44	2.35
ด้านสามัคคีธรรม	4.04	0.46	3.95	0.48	3.60	0.62	3.94	0.50	2.01
ด้านปัญญาธรรม	3.89	0.47	3.76	0.53	3.57	0.66	3.74	0.57	2.57

จากตารางที่ 21 ผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน ตามรายด้านพฤติกรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง ปรากฏว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 22 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน
เมื่อพิจารณาตามรายด้านพฤติกรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตย จำแนกตามระดับ
การศึกษาผู้ปกครอง

ด้านพฤติกรรม	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านคารวธรรม	3.96	0.40	3.93	0.36	0.41
ด้านสามัคคีธรรม	4.01	0.47	4.05	0.43	0.51
ด้านปัญญาธรรม	3.85	0.50	3.89	0.49	0.44

จากตารางที่ 22 ผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน ตามรายด้านพฤติกรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตย จำแนกตามระดับการศึกษา

ผู้ปกครอง ปรากฏว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกัน มีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 23 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียนเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

ข้อความ	ชาย		หญิง		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ควรมีการบำเพ็ญประโยชน์ในวันสำคัญที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์	4.19	0.87	4.31	0.84	1.34
2. ก่อนออกจากบ้านไปโรงเรียน ควรยกมือไหว้พ่อแม่	4.27	0.99	4.42	0.87	1.52
3. การยกย่องชมเชยกันเป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างยิ่ง	4.00	0.84	3.91	0.95	0.94
4. เมื่อครูเดินผ่านมา หากครูไม่หันมองเรา เราก็ควรเดินผ่านตามปกติ	4.18	1.13	4.43	0.91	2.41*
5. คนเราควรพูดในสิ่งที่ทำให้คนฟังแล้วสบายใจ	4.23	0.83	4.24	0.80	0.18
6. การใช้คำหยาบ เช่น กู มึง กับผู้ที่มีอายุน้อยกว่าเรา เป็นการแสดงความเป็นกันเอง	3.69	1.10	4.02	1.04	3.04*
7. เราควรนำเรื่องของคนอื่นทั้งที่ดีและไม่ดีมาพูดคุยน	4.04	0.99	4.36	0.78	3.56*
8. ในการซื้อสิ่งของ ควรมีการเข้าแถวตามลำดับก่อนหลัง	4.29	0.99	4.47	0.91	1.81
9. การขีดเขียนลงในสมุดหรือหนังสือของเพื่อนแสดงถึงไมตรีที่ดีต่อกัน	4.15	1.10	4.42	0.84	2.71*
10. การยืมของใช้กับเพื่อนสนิท ไม่จำเป็นต้องขออนุญาต	3.98	1.12	4.24	0.97	2.35*
11. ความคิดเห็นของทุกคนเป็นสิ่งที่น่าสนใจ	4.09	0.83	4.32	0.86	2.65*

ตารางที่ 23 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ (ต่อ)

ข้อความ	ชาย		หญิง		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
12. การเรียนบางวิชาไม่จำเป็นต้องตั้งใจฟัง					
เวลาครูสอน	4.29	1.10	4.51	0.88	2.14*
13. การฟังคนอื่นพูด นำมาซึ่งความรู้แปลกใหม่	3.62	1.03	3.71	1.00	0.89
14. เราควรทำสิ่งต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผู้อื่น					
เป็นหลัก	3.84	1.12	3.70	1.10	1.20
15. เมืองไทยมีกฎระเบียบมากเกินความจำเป็น	2.77	1.04	3.07	1.07	2.80*
16. ไม่จำเป็นต้องไปทำบุญที่วัด เราทำใจให้					
บริสุทธิ์ก็พอแล้ว	3.02	1.02	3.17	1.26	1.22
17. การหักทลายเมื่อพบกันเป็นสิ่งจำเป็น	3.95	0.79	4.22	0.77	3.32*
18. เราจะพูดหรือทำอะไรก็ได้ตามที่เราเห็นว่า					
สมควรแล้ว	2.61	1.14	2.70	1.13	0.75
19. เราควรช่วยกันดูแลทรัพย์สินสมบัติที่เป็นของ					
ส่วนรวม	4.48	0.78	4.70	0.50	3.22*
20. การทำงานร่วมกันเป็นสิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้า					
มีความสุข	4.24	0.81	4.23	0.81	0.14
21. การทำงานแบบต่างคนต่างทำจึงจะได้ผลดี	3.78	1.16	3.84	1.17	0.50
22. เราควรช่วยกันทำงานเพื่อให้สังคมสงบสุข	4.34	0.83	4.48	0.70	1.79
23. ถ้าเราตั้งใจทำงาน งานก็จะเสร็จ					
เร็วหรือโดยเร็ว	4.46	0.77	4.70	0.54	3.57*
24. เราไม่ทำงานเพียงคนเดียว ก็ไม่ทำให้งาน					
ส่วนรวมเสียหายมากนัก	3.17	1.15	3.25	1.10	0.75
25. การทำงานร่วมกันทำให้เกิดการเอา					
เปรียบกันขึ้น	3.66	1.18	3.63	1.21	0.26

ตารางที่ 23 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ (ต่อ)

ข้อความ	ชาย		หญิง		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
26. เมื่อข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้ทำงานสิ่งใด ข้าพเจ้าจะตั้งใจทำอย่างดีที่สุด	4.39	0.80	4.53	0.69	1.91
27. งานส่วนรวมทำเมื่อไรก็ได้ เราควรทำงาน ของเราให้เสร็จก่อน	3.51	1.16	3.63	1.14	1.00
28. คนเราต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำลงไป	4.31	0.92	4.58	0.67	3.32*
29. การทำงานต้องยกให้คนเก่ง ๆ ทำเท่านั้น จึงจะได้ผลดี	3.62	1.08	4.07	0.99	4.24*
30. การทำงานต้องมีการวางแผนร่วมกัน	4.43	0.86	4.56	0.67	1.72
31. การทำงานร่วมกันหลายคน ทำให้เกิด ความขัดแย้งและเสียเวลามาก	3.62	1.11	3.61	1.10	0.07
32. หัวหน้ากลุ่มเป็นคนที่เอาเปรียบคนอื่น เพราะดีแต่ออกคำสั่ง	3.59	1.20	4.02	1.03	3.74*
33. การทำงานร่วมกันต้องมีการช่วยเหลือกันบ้าง	4.23	0.80	4.29	0.81	0.67
34. คนที่ทำงานไม่ได้ผลดี ควรแยกตัวออกจาก กลุ่ม	3.62	1.11	3.74	1.11	0.98
35. เราควรเลือกทำงานที่มีผลประโยชน์ เกี่ยวกับตัวเรา	2.91	1.23	2.99	1.32	0.64
36. เราควรทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่าง เต็มใจ	4.37	0.87	4.55	0.69	2.28*
37. ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า "สามัคคีคือพลัง"	4.61	0.72	4.72	0.66	1.61
38. ทุกคนควรช่วยกันทำงานไปจนกว่า จะแล้วเสร็จ	4.34	0.87	4.50	0.74	1.91

ตารางที่ 23 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ (ต่อ)

ข้อความ	ชาย		หญิง		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
39. งานสิ่งใดทำแล้วยุ่งยากใจ เราก็ควร เลิกทำเสีย	3.60	1.13	3.90	0.95	2.82*
40. เราควรใช้เหตุผลและความเป็นจริง เข้าตัดสินใจในการทำงาน	4.34	0.83	4.43	0.82	1.03
41. เหตุผลเป็นสิ่งที่จำเป็นเมื่อมีความขัดแย้ง ภายในกลุ่มเกิดขึ้น	3.94	1.11	4.13	1.04	1.68
42. ถ้ามีคนเสนอความคิดเห็นที่ดีแล้ว คนอื่นๆ ก็ไม่ต้องเสนออีก	3.35	1.07	3.69	1.07	3.08*
43. ความผิดพลาดในการทำงานถือเป็น บทเรียนที่ดี	3.94	0.99	3.98	0.99	0.31
44. ไม่จำเป็นต้องมีหัวหน้าในการทำงาน เพราะทุกคนต้องเท่าเทียมกัน	3.23	1.26	3.14	1.22	0.64
45. คนที่ไม่เก่ง ไม่ควรแสดงความคิดเห็น	3.92	1.14	4.18	1.04	2.28*
46. ถ้าเกิดความขัดแย้งภายในกลุ่ม ทุกคน ต้องแสดงเหตุผลออกมาปรึกษากัน	4.32	0.96	4.51	0.71	2.24*
47. เสียงข้างมากไม่จำเป็นต้องถูกเสมอไป	3.31	1.13	3.02	1.16	2.43*
48. มติของที่ประชุมเป็นสิ่งที่ควรยอมรับ	4.16	0.89	4.11	0.86	0.57
49. ทุกคนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหา ร่วมกัน	4.32	0.87	4.46	0.73	1.66
50. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น คนที่เก่งและมีความ สามารถเท่านั้นควรจะเป็นผู้แก้ไข	3.27	1.17	3.56	1.13	2.44*
51. การแก้ไขปัญหจะต้อง ใช้เหตุผล	4.23	1.21	4.59	0.72	3.59*

ตารางที่ 23 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ (ต่อ)

ข้อความ	ชาย		หญิง		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
52. การตัดสินใจควรเป็นเรื่องของหัวหน้ากลุ่ม เพียงคนเดียว	3.68	1.12	3.98	1.10	2.62*
53. ในการทำงานร่วมกัน เราควรปรึกษา หารือกับบางคนเท่านั้น	3.44	1.22	3.82	1.13	3.09*
54. เราควรให้ผู้ที่อายุน้อยกว่าเป็นผู้ตัดสินปัญหา	3.11	1.23	3.21	1.13	0.83
55. เราควรพยายามปรับปรุงงานที่ทำให้ดีขึ้น อยู่เสมอ	4.32	0.86	4.49	0.76	2.12*
56. ปัญหาจะหมดไป ถ้าทุกคนร่วมกันแก้ไข	4.44	0.86	4.61	0.80	2.00*
57. เราควรทำในสิ่งที่เราเห็นว่าถูกต้องแล้ว ไม่ต้องสนใจใคร	3.19	1.22	3.45	1.07	2.24*
58. การขัดแย้งภายในกลุ่มเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ควรใส่ใจมากนัก	3.23	1.19	3.52	1.24	2.32*

*P < 0.05

จากตารางที่ 23 ผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียนเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ปรากฏว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในข้อคำถามจำนวน 28 ข้อ คือ ข้อที่ 4,6,7,9,10,11, 12,15,17,19,23,28,29,32,36,39,42,45,46,47,50,51,52,53,55,56,57 และ 58 ส่วนในข้อคำถามที่เหลือนั้น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่านักเรียน ชายและนักเรียนหญิงมีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน แตกต่างกัน ในข้อคำถามจำนวน 28 ข้อ ดังกล่าว ส่วนในข้อคำถามที่เหลือนอกจากนั้น นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่านิยม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 24 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทผู้ปกครองที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย

ข้อความ	พ่อและแม่		พ่อ		แม่		ญาติพี่น้อง		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ควรมีการบำเพ็ญประโยชน์ในวันสำคัญที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์	4.25	0.85	3.71	1.11	4.19	0.85	4.43	0.93	1.26
2. ก่อนออกจากบ้านไปโรงเรียน ควรยกมือไหว้พ่อแม่	4.35	0.92	3.71	1.70	4.46	0.81	4.29	1.10	1.21
3. การยกย่องชมเชยกันเป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างยิ่ง	3.94	0.86	4.14	0.69	4.04	1.18	3.95	0.97	0.19
4. เมื่อครูเดินผ่านมา หากครูไม่หันมองเรา เราก็ควรเดินผ่านตามปกติ	4.31	1.03	4.71	0.49	4.38	1.06	3.81	1.25	2.01
5. คนเราควรพูดในสิ่งที่ทำให้คนฟังแล้วสบายใจ	4.20	0.84	4.57	0.53	4.42	0.70	4.43	0.60	1.47
6. การใช้คำหยาบ เช่น กู มึง กับผู้ที่มีอายุน้อยกว่าเรา เป็นการแสดงความเป็นกันเอง	3.83	1.10	3.00	1.53	4.11	0.77	4.05	0.86	2.25
7. เราควรนำเรื่องของคนอื่นทั้งที่ดีและไม่ดีมาพูดคุย	4.19	0.89	4.00	1.53	4.46	0.95	3.81	0.98	2.10
8. ในการซื้อสิ่งของ ควรมีการเข้าแถวตามลำดับก่อนหลัง	4.37	0.97	4.86	0.38	4.15	1.05	4.52	0.68	1.24

ตารางที่ 24 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทผู้ปกครองที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย (ต่อ)

ข้อความ	พ่อและแม่		พ่อ		แม่		ญาติพี่น้อง		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
9. การขีดเขียนลงในสมุดหรือหนังสือของเพื่อน แสดงถึงมิตรที่ติดต่อกัน	4.30	0.97	3.71	1.50	4.04	1.18	4.38	0.92	1.36
10. การยืมของใช้กับเพื่อนสนิท ไม่จำเป็นต้อง ขออนุญาต	4.10	1.07	4.29	1.50	4.23	0.95	3.95	0.80	0.34
11. ความคิดเห็นของทุกคนเป็นสิ่งที่น่าสนใจ	4.18	0.85	4.43	0.53	4.08	1.02	4.43	0.68	0.91
12. การเรียนบางวิชาไม่จำเป็นต้องตั้งใจฟัง เวลาครูสอน	4.39	1.01	3.43	1.81	4.61	0.80	4.48	0.75	2.64*
13. การฟังคนอื่นพูด นำมาซึ่งความรู้แปลกใหม่	3.66	1.01	3.71	0.95	3.58	1.24	3.81	0.98	0.21
14. เราควรทำสิ่งต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผู้อื่น เป็นหลัก	3.76	1.09	3.57	1.40	3.73	1.25	4.19	1.12	1.11
15. เมืองไทยมีกฎระเบียบมากเกินไปจนความจำเป็น	2.95	1.06	2.86	0.69	2.69	0.93	2.62	1.32	1.04
16. ไม่จำเป็นต้องไปทำบุญที่วัด เราทำใจให้ บริสุทธิ์ก็พอแล้ว	3.12	1.13	3.57	0.98	2.88	1.18	2.71	1.23	1.54
17. การทักทายเมื่อพบกันเป็นสิ่งจำเป็น	3.26	1.02	3.65	1.21	2.92	1.07	3.81	1.12	1.63

ตารางที่ 24 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม
จำแนกตามประเภทผู้ปกครองที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย (ต่อ)

ข้อความ	พ่อและแม่		พ่อ		แม่		ญาติพี่น้อง		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
18. เราจะพูดหรือทำอะไรก็ได้ตามที่เราเห็นว่าสมควรแล้ว	4.07	0.79	3.71	0.95	4.15	0.78	4.29	0.78	1.07
19. เราควรช่วยกันดูแลทรัพย์สินสมบัติที่เป็นของส่วนรวม	4.58	0.69	4.57	0.53	4.69	0.62	4.48	0.68	0.40
20. การทำงานร่วมกันเป็นสิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้ามีความสุข	4.24	0.77	4.29	0.76	4.31	0.84	4.00	1.18	0.69
21. การทำงานแบบต่างคนต่างทำจึงจะได้ผลดี	3.83	1.15	3.86	1.46	3.85	0.97	3.43	1.33	0.80
22. เราควรช่วยกันทำงานเพื่อให้สังคมสงบสุข	4.38	0.80	4.43	0.79	4.62	0.64	4.57	0.51	1.09
23. ถ้าเราตั้งใจทำงาน งานก็จะเสร็จเรียบร้อยโดยเร็ว	4.58	0.69	4.57	0.53	4.42	0.76	4.67	0.58	0.55
24. เราไม่ทำงานเพียงคนเดียว ก็ไม่ทำให้งานส่วนรวมเสียหายมากนัก	3.21	1.11	3.14	0.69	3.32	1.31	3.14	1.20	0.03
25. การทำงานร่วมกันทำให้เกิดการเอาเปรียบกันขึ้น	3.63	1.18	4.14	0.69	3.81	1.41	3.52	1.25	0.66

ตารางที่ 24 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม
จำแนกตามประเภทผู้ปกครองที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย (ต่อ)

ข้อความ	พ่อและแม่		พ่อ		แม่		ญาติพี่น้อง		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
26. เมื่อข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้ทำงานสิ่งใด ข้าพเจ้าจะตั้งใจทำอย่างดีที่สุด	4.46	0.71	4.71	0.76	4.46	0.81	4.38	0.86	0.37
27. งานส่วนรวมทำเมื่อไรก็ได้ เราควรทำงาน ของเราให้เสร็จก่อน	3.60	1.14	3.29	0.76	3.12	1.48	3.71	0.96	1.69
28. คนเราต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำลงไป	4.44	0.83	4.29	1.25	4.46	0.76	4.38	0.74	0.12
29. การทำงานต้องยกให้คนเก่ง ๆ ทำเท่านั้น จึงจะได้ผลดี	3.81	1.07	3.43	0.98	4.15	0.97	3.86	1.06	1.18
30. การทำงานต้องมีการวางแผนร่วมกัน	4.48	0.78	4.71	0.49	4.50	0.71	4.57	0.87	0.29
31. การทำงานร่วมกันหลายคน ทำให้เกิด ความขัดแย้งและเสียเวลามาก	3.61	1.01	3.29	1.11	4.00	1.13	3.48	1.12	1.38
32. หัวหน้ากลุ่มเป็นคนที่เอาเปรียบคนอื่น เพราะดีแต่ออกคำสั่ง	3.77	1.12	4.14	1.07	4.00	1.30	3.81	1.29	0.56
33. การทำงานร่วมกันต้องมีการช่วยเหลือกันบ้าง	4.25	0.81	4.14	0.90	4.31	0.79	4.38	0.74	0.26
34. คนที่ทำงานไม่ได้ผลดี ควรแยกตัวออกจาก กลุ่ม	3.65	1.14	3.71	1.25	3.88	0.86	3.86	0.91	0.57

ตารางที่ 24 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม
จำแนกตามประเภทผู้ปกครองที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย (ต่อ)

ข้อความ	พ่อและแม่		พ่อ		แม่		ญาติพี่น้อง		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
35. เราควรเลือกทำงานที่มีผลประโยชน์ เกี่ยวกับตัวเรา	2.92	1.26	3.00	1.29	3.50	1.30	2.76	1.30	1.87
36. เราควรทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่าง เต็มใจ	4.45	0.81	4.43	0.53	4.65	0.49	4.24	0.94	1.06
37. ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า "สามัคคีคือพลัง"	4.65	0.72	4.57	0.79	4.96	0.19	4.57	0.68	1.84
38. ทุกคนควรช่วยกันทำงานไปจนกว่า จะแล้วเสร็จ	4.42	0.81	4.71	0.49	4.42	0.95	4.19	0.75	0.87
39. งานสิ่งใดทำแล้วยุ่งยากใจ เราก็ควร เลิกทำเสีย	3.74	1.07	4.00	0.82	3.92	0.93	3.38	1.02	1.21
40. เราควรใช้เหตุผลและความเป็นจริง เข้าตัดสินใจในการทำงาน	4.38	0.84	4.43	0.53	4.35	0.80	4.33	0.73	0.04
41. เหตุผลเป็นสิ่งที่จำเป็นเมื่อมีความขัดแย้ง ภายในกลุ่มเกิดขึ้น	4.01	1.07	3.57	1.90	4.31	0.93	4.24	0.94	1.31

ตารางที่ 24 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทผู้ปกครองที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย (ต่อ)

ข้อความ	พ่อและแม่		พ่อ		แม่		ญาติพี่น้อง		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
42. ถ้ามีคนเสนอความคิดเห็นที่ดีแล้ว คนอื่น ๆ ก็ไม่ต้องเสนออีก	3.47	1.09	4.43	0.98	3.73	1.00	3.48	0.98	2.20
43. ความผิดพลาดในการทำงานถือเป็นบทเรียนที่ดี	3.93	1.00	4.00	1.00	4.08	0.93	4.29	0.78	1.00
44. ไม่จำเป็นต้องมีหัวหน้าในการทำงาน เพราะทุกคนต้องเท่าเทียมกัน	3.15	1.24	3.29	0.95	3.85	1.19	2.90	1.14	2.96*
45. คนที่ไม่เก่ง ไม่ควรแสดงความคิดเห็น	4.01	1.12	4.00	1.29	4.50	0.91	4.00	0.95	1.59
46. ถ้าเกิดความขัดแย้งภายในกลุ่ม ทุกคนต้องแสดงเหตุผลออกมาปรึกษากัน	4.37	0.89	4.29	0.76	4.62	0.57	4.71	0.56	1.63
47. เสียข้งมากไม่จำเป็นต้องถูกเสมอไป	3.20	1.16	2.71	1.50	3.04	1.11	3.19	1.08	0.53
48. มติของที่ประชุมเป็นสิ่งที่ควรยอมรับ	4.12	0.89	4.29	0.76	4.31	0.84	4.14	0.73	0.44
49. ทุกคนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน	4.37	0.83	4.29	0.95	4.58	0.64	4.38	0.80	0.54
50. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น คนที่เก่งและมีความสามารถเท่านั้นควรจะเป็นผู้แก้ไข	3.34	1.16	3.57	1.27	4.04	1.08	3.52	1.21	3.12*

ตารางที่ 24 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม
จำแนกตามประเภทผู้ปกครองที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย (ต่อ)

ข้อความ	พ่อและแม่		พ่อ		แม่		ญาติพี่น้อง		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
51. การแก้ไขปัญหาจะต้องใช้เหตุผล	4.38	1.06	4.71	0.49	4.46	0.86	4.43	0.81	0.28
52. การตัดสินใจควรเป็นเรื่องของหัวหน้ากลุ่ม เพียงคนเดียว	3.79	1.12	3.71	1.60	4.23	0.82	3.81	0.98	1.27
53. ในการทำงานร่วมกัน เราควรปรึกษา หารือกับบางคนเท่านั้น	3.62	1.18	3.43	1.40	3.62	1.30	3.62	1.28	0.06
54. เราควรให้ผู้ที่อายุน้อยกว่าเป็นผู้ตัดสินใจ	3.17	1.18	2.71	1.25	3.23	1.27	3.10	1.22	0.38
55. เราควรพยายามปรับปรุงงานที่ทำให้ดีขึ้น อยู่เสมอ	4.39	0.83	4.43	0.79	4.65	0.49	4.24	0.89	1.15
56. ปัญหาจะหมดไป ถ้าทุกคนร่วมกันแก้ไข	4.53	0.81	4.43	1.13	4.50	1.07	4.38	0.80	0.24
57. เราควรทำในสิ่งที่เราเห็นว่าถูกต้องแล้ว ไม่ต้องสนใจใคร	3.35	1.15	2.14	1.07	3.15	1.12	3.33	1.28	2.66*
58. การขัดแย้งภายในกลุ่มเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ควรใส่ใจมากนัก	3.34	1.21	3.57	1.62	3.54	1.03	3.43	1.47	0.29

*p < 0.05

จากตารางที่ 24 ผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทผู้ปกครองที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ คือ ข้อที่ 12, 44, 50 และ 57 ส่วนในข้อคำถามที่เหลือนั้น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แสดงว่านักเรียนที่พักอาศัยอยู่กับผู้ปกครองต่างประเภทกันมีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านแตกต่างกันในข้อคำถาม 4 ข้อดังกล่าว ส่วนในข้อคำถามที่เหลือนอกจากนั้น นักเรียนมีค่านิยมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 25 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม
จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง

ข้อความ	เกษตรกรรวม		ค้าขาย		รับราชการ		รับจ้าง		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ควรมีการบำเพ็ญประโยชน์ในวันสำคัญที่ เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์	4.30	0.81	3.97	0.99	4.00	1.41	4.18	0.89	1.73
2. ก่อนออกจากบ้านไปโรงเรียน ควร ยกมือไหว้พ่อแม่	4.38	0.92	4.21	0.87	4.75	0.50	4.20	1.05	1.04
3. การยกย่องชมเชยกันเป็นสิ่งที่ควรกระทำ อย่างยิ่ง	3.96	0.88	3.81	0.96	4.50	0.58	3.94	0.90	0.79
4. เมื่อครูเดินผ่านมา หากครูไม่หันมองเรา เราก็ควรเดินผ่านตามปกติ	4.37	0.98	4.19	1.14	3.75	1.90	4.08	1.15	1.80
5. คนเราควรพูดในสิ่งที่ทำให้คนฟังแล้วสบายใจ	4.24	0.78	4.19	0.86	4.25	1.50	4.20	0.91	0.07
6. การใช้คำหยาบ เช่น กู มึง กับผู้มีอายุ น้อยกว่าเรา เป็นการแสดงความเห็นกันเอง	3.86	1.08	4.18	0.97	3.50	1.00	3.67	1.15	1.79
7. เราควรนำเรื่องของคนอื่นทั้งที่ดีและไม่ดีมา พูดคุย	4.22	0.88	4.19	0.93	3.25	0.96	4.10	1.02	1.72
8. ในการซื้อสิ่งของ ควรมีการเข้าแถวตาม ลำดับก่อนหลัง	4.41	0.87	4.03	1.36	4.00	1.15	4.37	1.03	1.76

ตารางที่ 25 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม
จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง (ต่อ)

ข้อความ	เกษตรกรรวม		ค้าขาย		รับราชการ		รับจ้าง		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
9. การขีดเขียนลงในสมุดหรือหนังสือของเพื่อน แสดงถึงไมตรีที่ดีต่อกัน	4.34	0.93	4.06	1.11	3.50	1.73	4.31	1.14	2.19
10. การยืมของใช้กับเพื่อนสนิท ไม่จำเป็นต้อง ขออนุญาต	4.16	1.04	4.10	1.15	2.75	0.96	3.97	1.02	2.84*
11. ความคิดเห็นของทุกคนเป็นสิ่งที่น่าสนใจ	4.16	0.86	4.16	0.88	4.00	0.81	4.34	0.79	0.91
12. การเรียนบางวิชาไม่จำเป็นต้องตั้งใจฟัง เวลาครูสอน	4.48	0.93	4.09	1.20	3.50	1.73	4.22	1.11	3.30*
13. การฟังคนอื่นพูด นำมาซึ่งความรู้แปลกใหม่	3.64	1.02	3.81	0.99	3.00	1.83	3.71	0.96	0.90
14. เราควรทำสิ่งต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผู้อื่น เป็นหลัก	3.72	1.07	3.94	1.22	3.00	1.41	3.95	1.17	1.68
15. เมืองไทยมีกฎระเบียบมากเกินไปจนความจำเป็น	2.93	1.06	2.50	0.98	2.50	1.91	3.02	0.99	2.15
16. ไม่จำเป็นต้องไปทำบุญที่วัด เราทำใจให้ บริสุทธิ์ก็พอแล้ว	3.08	1.10	2.75	1.30	3.00	0.00	3.28	1.23	1.62
17. การหักทลายเมื่อพบกันเป็นสิ่งจำเป็น	4.05	0.70	3.97	0.93	4.25	0.50	4.25	0.82	1.50

ตารางที่ 25 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม
จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง (ต่อ)

ข้อความ	เกษตรกรรม		ค้าขาย		รับราชการ		รับจ้าง		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
18. เราจะพูดหรือทำอะไรก็ได้ตามที่เราเห็นว่าสมควรแล้ว	2.65	1.40	2.75	1.14	2.75	1.71	2.61	1.09	0.12
19. เราควรช่วยกันดูแลทรัพย์สินสมบัติที่เป็นของส่วนรวม	4.62	0.60	4.41	1.01	3.50	1.29	4.55	0.70	4.60*
20. การทำงานร่วมกันเป็นสิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้ามีความสุข	4.26	0.78	4.21	0.83	3.75	0.96	4.17	0.90	0.68
21. การทำงานแบบต่างคนต่างทำจึงจะได้ผลดี	3.86	1.09	3.75	1.32	3.00	0.82	3.62	1.32	1.26
22. เราควรช่วยกันทำงานเพื่อให้สังคมสงบสุข	4.43	0.74	4.25	0.95	4.00	1.41	4.43	0.76	0.88
23. ถ้าเรตั้งใจทำงาน งานก็จะเสร็จเรียบร้อยโดยเร็ว	4.60	0.67	4.50	0.80	4.50	1.00	4.51	0.68	0.44
24. เราไม่ทำงานเพียงคนเดียว ก็ไม่ทำให้งานส่วนรวมเสียหายมากนัก	3.28	1.10	3.00	1.30	2.50	1.90	3.06	1.04	2.13
25. การทำงานร่วมกันทำให้เกิดการเอาเปรียบกันขึ้น	3.71	1.14	3.56	1.39	3.50	1.29	3.43	1.28	1.03

ตารางที่ 25 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม
จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง (ต่อ)

ข้อความ	เกษตรกรรวม		ค้าขาย		รับราชการ		รับจ้าง		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
26. เมื่อข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้ทำงานสิ่งใด ข้าพเจ้าจะตั้งใจทำอย่างดีที่สุด	4.46	0.71	4.56	0.67	4.75	0.50	4.40	0.82	0.57
27. งานส่วนรวมทำเมื่อไรก็ได้ เราควรทำงาน ของเราให้เสร็จก่อน	3.63	1.13	3.60	1.16	3.25	1.26	3.33	1.22	1.34
28. คนเราต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำลงไป	4.50	0.73	4.31	0.99	3.50	1.29	4.28	1.01	3.34*
29. การทำงานต้องยกให้คนเก่ง ๆ ทำเท่านั้น จึงจะได้ผลดี	3.86	1.03	3.97	0.93	3.25	1.50	3.70	1.19	0.96
30. การทำงานต้องมีการวางแผนร่วมกัน	4.49	0.78	3.31	0.74	4.00	1.41	4.63	0.71	1.81
31. การทำงานร่วมกันหลายคน ทำให้เกิด ความขัดแย้งและเสียเวลามาก	3.64	1.12	3.53	1.08	3.25	0.96	3.58	1.06	0.29
32. หัวหน้ากลุ่มเป็นคนที่เอาเปรียบคนอื่น เพราะดีแต่ออกคำสั่ง	3.84	1.12	3.91	0.96	3.00	1.83	3.60	1.24	1.58
33. การทำงานร่วมกันต้องมีการช่วยเหลือกันบ้าง	4.22	0.80	4.16	0.88	4.00	0.00	4.48	0.75	2.22
34. คนที่ทำงานไม่ได้ผลดี ควรแยกตัวออกจาก กลุ่ม	3.69	1.11	3.88	1.04	3.00	0.82	3.58	1.16	1.00

ตารางที่ 25 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม
จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง (ต่อ)

ข้อความ	เกษตรกรรม		ค้าขาย		รับราชการ		รับจ้าง		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
35. เราควรเลือกทำงานที่มีผลประโยชน์ เกี่ยวกับตัวเรา	2.98	1.28	3.00	1.27	3.00	1.41	2.79	1.25	0.42
36. เราควรทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่าง เต็มใจ	4.50	0.75	4.16	1.05	4.50	0.58	4.42	0.86	1.80
37. ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า "สามัคคีคือพลัง"	4.67	0.70	4.53	0.72	4.50	1.00	4.69	0.66	0.50
38. ทุกคนควรช่วยกันทำงานไปจนกว่า จะแล้วเสร็จ	4.45	0.78	4.31	0.86	4.50	0.58	4.31	0.91	0.72
39. งานสิ่งใดทำแล้วยุ่งยากใจ เราก็ควร เลิกทำเสีย	3.76	1.03	3.56	1.11	2.50	0.58	3.82	1.14	2.31
40. เราควรใช้เหตุผลและความเป็นจริง เข้าตัดสินใจในการทำงาน	4.43	0.77	4.19	0.99	4.25	0.96	4.25	0.94	1.52
41. เหตุผลเป็นสิ่งที่จำเป็นเมื่อมีความขัดแย้ง ภายในกลุ่มเกิดขึ้น	4.12	1.02	3.69	1.23	3.75	1.50	3.87	1.15	2.32

ตารางที่ 25 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม
จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง (ต่อ)

ข้อความ	เกษตรกรรวม		ค้าขาย		รับราชการ		รับจ้าง		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
42. ถ้ามีคนเสนอความคิดเห็นที่ดีแล้ว คนอื่นๆ ก็ไม่ต้องเสนออีก	3.56	1.05	3.22	1.31	3.50	0.58	3.43	1.10	1.07
43. ความผิดพลาดในการทำงานถือเป็น บทเรียนที่ดี	3.94	0.98	3.91	1.17	4.25	0.96	4.04	0.93	0.34
44. ไม่จำเป็นต้องมีหัวหน้าในการทำงาน เพราะทุกคนต้องเท่าเทียมกัน	3.25	1.24	3.03	1.31	2.25	0.96	3.06	1.22	1.41
45. คนที่ไม่เก่ง ไม่ควรแสดงความคิดเห็น	4.09	1.08	3.97	1.20	3.25	0.96	3.96	1.15	1.04
46. ถ้าเกิดความขัดแย้งภายในกลุ่ม ทุกคน ต้องแสดงเหตุผลออกมาปรึกษากัน	4.44	0.84	4.28	1.08	4.75	0.50	3.33	0.82	0.74
47. เสียข้งมากไม่จำเป็นต้องถูกเสมอไป	3.19	1.15	3.28	1.25	3.25	0.96	3.06	1.15	0.34
48. มติของที่ประชุมเป็นสิ่งที่ควรยอมรับ	4.22	0.80	3.75	1.14	4.75	0.50	3.94	0.95	4.88*
49. ทุกคนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมกัน	4.41	0.82	4.38	0.71	4.00	1.41	4.31	0.82	0.56
50. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น คนที่เก่งและมีความ สามารถเท่านั้นควรจะเป็นผู้แก้ไข	3.45	1.14	3.19	1.38	3.25	1.26	3.32	1.11	0.62

ตารางที่ 25 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม
จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง (ต่อ)

ข้อความ	เกษตรกรรวม		ค้าขาย		รับราชการ		รับจ้าง		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
51. การแก้ไขปัญหาจะต้องใช้เหตุผล	4.41	1.04	4.56	0.72	4.50	1.00	4.24	1.10	0.84
52. การตัดสินใจควรเป็นเรื่องของหัวหน้ากลุ่ม เพียงคนเดียว	3.84	1.10	3.63	1.24	4.00	1.41	3.84	1.07	0.40
53. ในการทำงานร่วมกัน เราควรปรึกษา หารือกับบางคนเท่านั้น	3.68	1.16	3.50	1.29	3.75	1.26	3.39	1.28	1.20
54. เราควรให้ผู้ที่อายุน้อยกว่าเป็นผู้ตัดสินใจ	3.22	1.15	3.34	1.21	2.50	1.29	2.87	1.28	2.29
55. เราควรพยายามปรับปรุงงานที่ทำให้ดีขึ้น อยู่เสมอ	4.43	0.80	4.41	0.84	3.75	0.50	4.30	0.87	1.36
56. ปัญหาจะหมดไป ถ้าทุกคนร่วมกันแก้ไข	4.56	0.78	4.59	0.67	3.25	2.06	4.39	0.95	4.09*
57. เราควรทำในสิ่งที่เราเห็นว่าถูกต้องแล้ว ไม่ต้องสนใจใคร	3.36	1.14	3.28	1.22	2.25	1.89	3.21	1.17	1.43
58. การขัดแย้งภายในกลุ่มเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ควรใส่ใจมากนัก	3.41	1.21	3.31	1.06	2.50	1.29	3.27	1.33	0.96

*p < 0.05

จากตารางที่ 25 ผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียนเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ คือ ข้อที่ 10, 12, 19, 28, 48 และ 56 ส่วนในข้อคำถามที่เหลือนั้น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านแตกต่างกัน ในข้อคำถาม 6 ข้อดังกล่าว ส่วนในข้อคำถามที่เหลือนอกจากนั้นนักเรียนมีค่านิยมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 26 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม
จำแนกตามระดับการศึกษาผู้ปกครอง

ข้อความ	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ควรมีการบำเพ็ญประโยชน์ในวันสำคัญที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์	4.25	0.87	4.26	0.75	0.08
2. ก่อนออกจากบ้านไปโรงเรียน ควรยกมือไหว้พ่อแม่	4.35	0.93	4.23	1.01	0.77
3. การยกย่องชมเชยกันเป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างยิ่ง	3.95	0.89	4.00	0.86	0.34
4. เมื่อครูเดินผ่านมา หากครูไม่หันมองเรา เราก็ควรเดินผ่านตามปกติ	4.30	1.03	4.26	1.10	0.24
5. คนเราควรพูดในสิ่งที่ทำให้คนฟังแล้วสบายใจ	4.23	0.83	4.23	0.82	0.02
6. การใช้คำหยาบ เช่น กู มึง กับผู้มีอายุน้อยกว่าเรา เป็นการแสดงความ ความเป็นกันเอง	3.86	1.09	3.74	1.07	0.61
7. เราควรนำเรื่องของคนอื่นทั้งที่ดีและไม่ดีมาพูดคุย	4.22	0.91	3.89	0.91	2.10*
8. ในการซื้อสิ่งของ ควรมีการเข้าแถวตามลำดับก่อนหลัง	4.36	0.98	4.46	0.76	0.63
9. การขีดเขียนลงในสมุดหรือหนังสือของเพื่อน แสดงถึง ไม่ตรีที่ติดต่อกัน	4.30	0.98	4.05	1.12	1.47
10. การยืมของใช้กับเพื่อนสนิท ไม่จำเป็นต้องขออนุญาต	4.11	1.06	4.05	1.12	0.33
11. ความคิดเห็นของทุกคนเป็นสิ่งที่น่าสนใจ	4.19	0.86	4.23	0.71	0.29
12. การเรียนบางวิชาไม่จำเป็นต้องตั้งใจฟังเวลาครูสอน	4.38	1.04	4.46	0.76	0.61
13. การฟังคนอื่นพูด นำมาซึ่งความรู้แปลกใหม่	3.65	1.02	3.74	1.04	0.53
14. เราควรทำสิ่งต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผู้อื่นเป็นหลัก	3.76	1.11	3.90	1.09	0.73

ตารางที่ 26 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม
จำแนกตามระดับการศึกษามัธยมศึกษา (ต่อ)

ข้อความ	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
15. เมืองไทยมีกฎระเบียบมากเกินไปจนความจำเป็น	2.93	1.05	2.77	1.18	0.88
16. ไม่จำเป็นต้องไปทำบุญที่วัด เราทำใจให้บริสุทธิ์ก็พอแล้ว	3.07	1.15	3.26	1.04	0.97
17. การหักทลายเมื่อพบกันเป็นสิ่งจำเป็น	4.07	0.80	4.18	0.68	0.82
18. เราจะพูดหรือทำอะไรก็ได้ตามที่เรารู้สึกว่าสมควรแล้ว	2.66	1.13	2.56	1.14	0.52
19. เราควรช่วยกันดูแลทรัพย์สินสมบัติที่เป็นของส่วนรวม	4.60	0.69	4.44	0.60	1.40
20. การทำงานร่วมกันเป็นสิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้ามีความสุข	4.23	0.81	4.26	0.79	0.17
21. การทำงานแบบต่างคนต่างทำจึงจะได้ผลดี	3.81	1.15	3.74	1.25	0.36
22. เราควรช่วยกันทำงานเพื่อให้สังคมสงบสุข	4.40	0.79	4.49	0.64	0.68
23. ถ้าเราตั้งใจทำงาน งานก็จะเสร็จเรียบร้อยโดยเร็ว	4.56	0.69	4.67	0.58	0.92
24. เราไม่ทำงานเพียงคนเดียว ก็ไม่ทำให้งานส่วนรวมเสียหายมากนัก	3.21	1.12	3.15	1.18	0.31
25. การทำงานร่วมกันทำให้เกิดการเอาเปรียบกันขึ้น	3.62	1.21	3.82	0.97	0.98
26. เมื่อข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้ทำงานสิ่งใด ข้าพเจ้าจะตั้งใจทำอย่างดีที่สุด	4.45	0.74	4.51	0.60	0.50
27. งานส่วนรวมทำเมื่อไรก็ได้ เราควรทำงานของเราให้เสร็จก่อน	3.57	1.15	3.51	1.21	0.32
28. คนเราต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำลงไป	4.45	0.81	4.28	0.94	1.22

ตารางที่ 26 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม
จำแนกตามระดับการศึกษาผู้ปกครอง (ต่อ)

ข้อความ	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
29. การทำงานต้องยกให้คนเก่ง ๆ ทำเท่านั้น จึงจะได้ผลดี	3.81	1.06	4.00	1.08	1.05
30. การทำงานต้องมีการวางแผนร่วมกัน	4.49	0.78	4.51	0.76	0.19
31. การทำงานร่วมกันหลายคน ทำให้เกิดความขัดแย้งและเสียเวลามาก	3.61	1.11	3.72	1.02	0.59
32. หัวหน้ากลุ่มเป็นคนที่เอาเปรียบคนอื่น เพราะดีแต่ออกคำสั่ง	3.77	1.15	4.03	0.99	1.35
33. การทำงานร่วมกันต้องมีการช่วยเหลือกันบ้าง	4.26	0.79	4.21	0.89	0.43
34. คนที่ทำงานไม่ได้ผลดี ควรแยกตัวออกจากกลุ่ม	3.69	1.11	3.59	1.12	0.51
35. เราควรเลือกทำงานที่มีผลประโยชน์เกี่ยวกับตัวเรา	2.93	1.25	3.10	1.41	0.80
36. เราควรทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มใจ	4.45	0.81	4.49	0.72	0.28
37. ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า "สามัคคีคือพลัง"	4.66	0.69	4.64	0.71	0.20
38. ทุกคนควรช่วยกันทำงานไปจนกว่าจะแล้วเสร็จ	4.43	0.79	4.31	0.95	0.88
39. งานสิ่งใดทำแล้วยุ่งยากใจ เราก็ควรเลิกทำเสีย	3.72	1.06	3.92	1.06	1.14
40. เราควรใช้เหตุผลและความเป็นจริง เข้าตัดสินใจในการทำงาน	4.38	0.83	4.36	0.84	0.15
41. เหตุผลเป็นสิ่งที่จำเป็นเมื่อมีความขัดแย้งภายในกลุ่มเกิดขึ้น	4.08	1.04	3.64	1.31	2.01*
42. ถ้ามีคนเสนอความคิดเห็นที่ดีแล้ว คนอื่นๆ ก็ไม่ต้องเสนออีก	3.49	1.09	3.64	1.04	0.82
43. ความผิดพลาดในการทำงานถือเป็นบทเรียนที่ดี	3.93	1.01	4.18	0.72	1.92

ตารางที่ 26 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม
จำแนกตามระดับการศึกษาผู้ปกครอง (ต่อ)

ข้อความ	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
44. ไม่จำเป็นต้องมีหัวหน้าในการทำงาน เพราะทุกคนต้องเท่าเทียมกัน	3.18	1.25	3.28	1.21	0.50
45. คนที่ไม่เก่ง ไม่ควรแสดงความคิดเห็น	4.04	1.09	4.13	1.22	0.49
46. ถ้าเกิดความขัดแย้งภายในกลุ่มทุกคนต้องแสดงเหตุผลออกมาปรึกษากัน	4.40	0.87	4.44	0.79	0.22
47. เสี่ยงข้ามมากไม่จำเป็นต้องถูกเสมอไป	3.13	1.17	3.56	0.94	2.23*
48. มติของที่ประชุมเป็นสิ่งที่ควรยอมรับ	4.16	0.85	3.95	1.07	1.18
49. ทุกคนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน	4.39	0.83	4.36	0.71	0.22
50. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น คนที่เก่งและมีความสามารถเท่านั้น ควรจะเป็นผู้แก้ไข	3.40	1.14	3.38	1.33	0.10
51. การแก้ไขปัญหาคงต้องใช้เหตุผล	4.37	1.06	4.62	0.67	1.99
52. การตัดสินใจควรเป็นเรื่องของหัวหน้ากลุ่มเพียงคนเดียว	3.81	1.11	3.92	1.09	0.59
53. ในการทำงานร่วมกัน เราควรปรึกษารื้อกับบางคนเท่านั้น	3.61	1.19	3.67	1.22	0.29
54. เราควรให้ผู้ที่อายุน้อยกว่าเป็นผู้ตัดสินใจ	3.14	1.19	3.31	1.08	0.83
55. เราควรพยายามปรับปรุงงานที่ทำให้ดีขึ้นอยู่เสมอ	4.40	0.81	4.36	0.87	0.33
56. ปัญหาจะหมดไป ถ้าทุกคนร่วมกันแก้ไข	4.52	0.82	4.51	0.91	0.04
57. เราควรทำในสิ่งที่เราเห็นว่าถูกต้องแล้ว ไม่ต้องสนใจใคร	3.33	1.15	3.15	1.29	0.89

ตารางที่ 26 แสดงผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม
จำแนกตามระดับการศึกษาผู้ปกครอง (ต่อ)

ข้อความ	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
58. การขัดแย้งภายในกลุ่มเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ควรใส่ใจมากนัก	3.37	1.22	3.38	1.21	0.09

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 26 ผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษาผู้ปกครอง ปรากฏว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในข้อคำถามจำนวน 3 ข้อ คือ ข้อที่ 7, 41 และ 47 ส่วนในข้อคำถามที่เหลือนั้น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกัน มีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน แตกต่างกัน ในข้อคำถาม 3 ข้อดังกล่าว ส่วนในข้อคำถามที่เหลือนอกจากนั้น นักเรียนมีค่านิยม ไม่แตกต่างกัน

4.3 อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะอภิปรายผลการวิจัยโดยแบ่งเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ลักษณะกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 2 ระดับค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 3 สมมุติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ จำนวน 4 ข้อดังนี้

สมมุติฐานข้อที่ 1) นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน แตกต่างกัน

สมมุติฐานข้อที่ 2) นักเรียนที่พักอาศัยอยู่กับผู้ปกครองต่างประเภทกัน มีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน แตกต่างกัน

สมมุติฐานข้อที่ 3) นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน แตกต่างกัน

สมมุติฐานข้อที่ 4) นักเรียนที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน แตกต่างกัน

ตอนที่ 1 ลักษณะกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น จำนวนทั้งสิ้น 373 คน เป็นนักเรียนชาย 199 คน และนักเรียนหญิง 174 คน จะเห็นได้ว่าสัดส่วนระหว่างเพศของกลุ่มตัวอย่างไม่แตกต่างกันมากนัก เมื่อพิจารณาถึงผู้ปกครองที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย จะพบว่านักเรียนจำนวนสูงสุด 319 คน พักอาศัยอยู่กับพ่อและแม่ ส่วนนักเรียนจำนวนน้อยที่สุด 7 คน พักอาศัยอยู่กับพ่อ แสดงให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่ก็ยังคงอยู่กับพ่อและแม่ เมื่อพิจารณาถึงอาชีพของผู้ปกครองนักเรียน

ก็จะพบว่านักเรียนจำนวนสูงสุด 270 คน มีผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนนักเรียนจำนวนน้อยที่สุด 4 คน ผู้ปกครองมีอาชีพราชการ แสดงให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่มีผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และในด้านระดับการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน พบว่า นักเรียนจำนวนสูงสุด 334 คน ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนนักเรียนจำนวนน้อยที่สุด 39 คน ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และพบอีกว่านักเรียนที่นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ไม่ปรากฏว่ามีนักเรียนที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับอนุปริญาหรือปริญา จึงสามารถที่จะกล่าวได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่นที่นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่แล้วนักเรียนจะพักอาศัยอยู่กับพ่อและแม่มากกว่าผู้ปกครองประเภทอื่น เมื่อพิจารณาถึงอาชีพผู้ปกครองก็จะพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรม และพบอีกว่านักเรียนส่วนใหญ่จะมีผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะพื้นฐานของการศึกษาในชนบทที่นักเรียนส่วนใหญ่จะต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครอง คือ พ่อและแม่ในการศึกษาเล่าเรียน ส่วนอาชีพเกษตรกรรมนั้นก็จะเป็นอาชีพหลักของชาวชนบท ตลอดจนระดับการศึกษาของชาวชนบทส่วนมากแล้วอยู่ในระดับประถมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2535)

ตอนที่ 2 ระดับค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น

จากผลการวิจัย เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยสำหรับพิจารณาระดับค่านิยมที่กำหนดไว้พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น มีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน ในระดับ "สูง" ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.40) ดังแสดงในตารางที่ 5 และเมื่อพิจารณาตามแต่ละตัวแปรอันได้แก่ เพศ ประเภทผู้ปกครองที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย อาชีพผู้ปกครอง และระดับการศึกษาของผู้ปกครองของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีค่านิยมอยู่ในระดับ "สูง" เช่นเดียวกัน จากผลการวิจัยดังกล่าวอาจเป็นเพราะว่าคนในชนบทมีความยึดมั่นในศาสนา มีความเชื่อในกฎแห่งกรรมโดยเชื่อว่าถ้าทำดีจะได้ดี ถ้าทำชั่วจะได้ชั่ว ชาวชนบทจะนิยมคุณความดีและยกย่องให้เกียรติคนที่ประพฤติดี (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมการฝึกหัดครู, หน่วยศึกษานิเทศก์, 2520) นอกจากนี้สื่อมวลชนหลายประเภท เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ซึ่งมีบทบาทมากในการขัดเกลาสังคมแก่มนุษย์ในด้านต่างๆ ตั้งแต่ความคิด ความเชื่อ รูปแบบความประพฤติ และในปัจจุบันนี้ทั้งการให้ความรู้ และความเพลิดเพลินโดยใช้เทคนิคใหม่ๆที่ทำให้ผู้รับเกิดความสนใจ โดยเฉพาะวิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งบางรายการเป็นส่วนสำคัญในการศึกษาเล่าเรียน เช่น การสอนทางโทรทัศน์ วิทยุ

หรือแม้แต่นวนิยายก็ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนแทนบทเรียนทางวิชาการโดยออกมาในรูปนวนิยายที่มีตัวละครให้เห็นชัด เช่น เรื่องการมีวินัย เป็นต้น (ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง, 2534) ตามที่กล่าวมานี้ก็อาจเป็นเหตุผลที่ทำให้เด็กชนบทมีค่านิยมอยู่ในระดับสูงได้ และผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชลอ ไบเจริญ (2519) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นทางการเมืองของผู้เฒ่าชนบท โดยพบว่าผู้เฒ่าชนบทมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องระบบการเมืองหรือสถาบันการเมืองโดยทั่วไป ตัวแทนของประชาชนหรือตัวแทนของรัฐ กฎหมายหรือนโยบายของประเทศ ตลอดจนฐานะและบทบาทของตนเอง และพบอีกว่า ผู้เฒ่าชนบทจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองต่าง ๆ มากขึ้น เมื่อมีระดับการศึกษาสูงขึ้น

เมื่อได้พิจารณาระดับค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียนเป็นรายข้อในแบบสอบถาม ปรากฏระดับค่านิยมอยู่ 3 ระดับ ได้แก่ "ปานกลาง" "สูง" และ "สูงมาก" ผู้วิจัยจึงจะนำเสนอประเด็นสำคัญอันเกี่ยวกับค่านิยมของนักเรียนในระดับ "ปานกลาง" เพื่อให้เกิดความเข้าใจในผลการวิจัยยิ่งขึ้น ซึ่งก็จะทำให้ทราบว่านักเรียนมีค่านิยมอยู่ในลักษณะอย่างไร อันจะนำไปสู่การนำผลจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียนที่พบว่ามีอยู่ในระดับ "ปานกลาง" มีดังต่อไปนี้

- 1) เมืองไทยมีกฎระเบียบมากเกินความจำเป็น
- 2) ไม่จำเป็นต้องไปทำบุญที่วัด เราทำใจให้บริสุทธิ์ก็พอแล้ว
- 3) เราจะพูดหรือทำอะไรก็ได้ตามที่เราเห็นว่าสมควรแล้ว
- 4) เราไม่ทำงานเพียงคนเดียว ก็ไม่ทำให้งานส่วนรวมเสียหายมากนัก
- 5) เราควรเลือกทำงานที่มีผลประโยชน์เกี่ยวกับตัวเรา
- 6) ไม่จำเป็นต้องมีหัวหน้าในการทำงาน เพราะทุกคนต้องเท่าเทียมกัน
- 7) เสียงข้างมากไม่จำเป็นต้องถูกเสมอไป
- 8) เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น คนที่เก่งและมีความสามารถเท่านั้น ควรจะเป็นผู้แก้ไข
- 9) เราควรให้ผู้ที่อายุมากกว่าเป็นผู้ตัดสินปัญหา
- 10) เราควรทำในสิ่งที่เราเห็นว่าถูกต้องแล้ว ไม่ต้องสนใจใคร
- 11) การขัดแย้งภายในกลุ่มเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ควรใส่ใจมากนัก

มีความน่าสนใจอยู่ประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ ก็คือว่า ประเด็นที่แสดงถึงค่านิยมของนักเรียนแทบทุกข้อเป็นประเด็นที่แสดงค่านิยมในด้านลบ (Negative Value) หมายความว่า เป็นค่านิยมที่ควรปรับปรุง แก้ไข โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตย เว้นแต่ข้อ 7 เป็นค่านิยมในด้านบวก (Positive Value) ซึ่งหมายความว่า เป็นค่านิยมที่ควรส่งเสริม และพัฒนาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น แสดง

ให้เห็นว่าค่านิยมของนักเรียนในข้อ 7 นี้ นักเรียนอาจเข้าใจคลาดเคลื่อนอยู่บ้างในแง่ของลักษณะพฤติกรรมของคนในสังคมประชาธิปไตย นักเรียนจึงยังไม่อาจตัดสินใจได้แน่นอนว่า เสียงข้างมากในสังคมประชาธิปไตยควรจะถูกต้องแล้วหรือไม่ จำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชาธิปไตยจะต้องหาแนวทางส่งเสริมให้นักเรียนมีค่านิยมในเรื่องนี้ให้มีระดับสูงขึ้นและถูกต้องต่อไป ส่วนค่านิยมในข้ออื่น ๆ ดังที่กล่าวมานั้น นักเรียนก็มีค่านิยมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" เช่นเดียวกัน แม้จะเป็นค่านิยมในด้านลบ (Negative Value) แต่ก็ได้แสดงให้เห็นแล้วว่า นักเรียนอาจเกิดความไม่แน่ใจในค่านิยมเหล่านี้ได้เช่นกัน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่แน่นอน เพื่อผลในการพัฒนาประชาธิปไตยในอนาคตต่อไป

ตอนที่ 3 สมมุติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ จำนวน 4 ข้อดังนี้

สมมุติฐานข้อที่ 1) นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านแตกต่างกัน

จากผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงปรากฏว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ แสดงว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านแตกต่างกัน ดังปรากฏในตารางที่ 15 และเมื่อพิจารณาตามรายด้านพฤติกรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตยก็ปรากฏว่าแตกต่างกันทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการยอมรับ ด้านสามัคคีธรรม และด้านปัญญาธรรม และเพื่อให้ทราบว่ามีค่านิยมในประเด็นใดบ้างที่แตกต่างกัน จึงพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายข้อในแบบสอบถาม ซึ่งได้พบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านแตกต่างกันในประเด็นต่อไปนี้

- 1) เมื่อครูเดินผ่านมา หากครูไม่หันมองเรา เราก็ควรเดินผ่านตามปกติ
- 2) การใช้คำหยาบ เช่น กู มึง กับผู้ที่มีอายุน้อยกว่าเรา เป็นการแสดงความเป็นกันเอง
- 3) เราควรนำเรื่องของคนอื่นทั้งที่ดีและไม่ดีมาพูดคุย
- 4) การขีดเขียนลงในสมุดหรือหนังสือของเพื่อน แสดงถึงไมตรีที่ดีต่อกัน
- 5) การยืมของใช้กับเพื่อนสนิท ไม่จำเป็นต้องขออนุญาต
- 6) ความคิดเห็นของทุกคนเป็นสิ่งที่น่าสนใจ
- 7) การเรียนบางวิชาไม่จำเป็นต้องตั้งใจฟัง เวลาครูสอน
- 8) เมืองไทยมีกฎระเบียบมากเกินไปจนความจำเป็น
- 9) การหักทลายเมื่อพบกันเป็นสิ่งจำเป็น
- 10) เราควรช่วยกันดูแลทรัพย์สินสมบัติที่เป็นของส่วนรวม
- 11) ถ้าเราตั้งใจทำงาน งานก็จะเสร็จเรียบร้อยโดยเร็ว

- 12) คนเราต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำลงไป
- 13) การทำงานต้องยกให้คนเก่ง ๆ ทำเท่านั้น จึงจะได้ผลดี
- 14) หัวหน้ากลุ่มเป็นคนที่เอาเปรียบคนอื่น เพราะดีแต่ออกคำสั่ง
- 15) เราควรทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่
- 16) งานสิ่งใดทำแล้วยุ่งยากใจ เราก็ควรเลิกทำเสีย
- 17) ถ้ามีคนเสนอความคิดเห็นที่ดีแล้ว คนอื่น ๆ ก็ไม่ต้องเสนออีก
- 18) คนที่ไม่เก่ง ไม่ควรแสดงความคิดเห็น
- 19) ถ้าเกิดความขัดแย้งภายในกลุ่ม ทุกคนต้องแสดงเหตุผลออกมาปรึกษากัน
- 20) เสียขี้ขามมากไม่จำเป็นต้องถูกเสมอไป
- 21) เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น คนที่เก่งและมีความสามารถเท่านั้นควรจะเป็นผู้แก้ไข
- 22) การแก้ไขปัญหาคงต้องใช้เหตุผล
- 23) การตัดสินใจ ควรเป็นเรื่องของหัวหน้ากลุ่มเพียงคนเดียว
- 24) ในการทำงานร่วมกัน เราควรปรึกษารื้อกับบางคนเท่านั้น
- 25) เราควรพยายามปรับปรุงงานที่ทำให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
- 26) ปัญหาจะหมดไป ถ้าทุกคนร่วมกันแก้ไข
- 27) เราควรทำในสิ่งที่เราเห็นว่าถูกต้องแล้ว ไม่ต้องสนใจใคร
- 28) การขัดแย้งภายในกลุ่มเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ควรใส่ใจมากนัก

จากประเด็นที่แตกต่างกันทั้ง 28 ข้อดังกล่าวมานี้ ก็แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่านิยมแตกต่างกันเป็นอันมาก และเพศเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้นักเรียนมีค่านิยมแตกต่างกัน โดยนักเรียนหญิงมีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน สูงกว่านักเรียนชาย ($\bar{X}$ นักเรียนหญิง = 4.03 และ $\bar{X}$ นักเรียนชาย = 3.87) จากผลการวิจัยดังกล่าวอาจเป็นเพราะว่าระบบค่านิยมของสังคมไทยซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่ต่างไปจากสังคมอื่น ๆ อันเนื่องมาจากอิทธิพลหลายประการ เช่น

- 1) ขนบธรรมเนียมประเพณี แนวความคิด อันเป็นมรดกตกทอดจากโบราณ
- 2) การมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาของชนชาวไทยส่วนใหญ่ ซึ่งมีอิทธิพลต่อแนวความคิด การดำเนินชีวิต และอุปนิสัยใจคอของคนไทย
- 3) ความเจริญทางวิทยาการ การนำเทคโนโลยีเข้ามาในประเทศ และการยอมรับวัฒนธรรมตะวันตก
- 4) ความผันผวนและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมือง

จากอิทธิพลต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้สามารถอธิบายได้ว่า ชนบทธรรมนิยมประเพณีและแนวความคิด ซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติของคนในสังคม เช่น การยืน เดิน นั่ง นอน ตลอดจนการกิน การพูดจา การแต่งกาย และการเข้าสังคม เป็นต้น ในสังคมไทยเด็กชายและเด็กหญิงส่วนใหญ่จะได้รับการอบรมจากพ่อแม่ ญาติพี่น้อง ในลักษณะที่ต่างกันและการมีพระพุทธรูปศาสนาเป็นศาสนาของชนชาวไทยส่วนใหญ่ก็จะมีอิทธิพลต่อบุคคลในสังคม เพราะค่านิยมในสังคมไทยหลายต่อหลายประการเกิดขึ้นตามแนวทางของพระพุทธรูปศาสนา เช่น ค่านิยมในเรื่องความเมตตากรุณาและความโอบอ้อมอารี เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันศาสนาทุทธก็ทำหน้าที่โน้มน้าวจิตใจ และสร้างจิตสำนึกในแง่ศีลธรรมจรรยาของสมาชิกในสังคม (รัชนิกร เศรษฐโชติ, 2536) ส่วนในด้านความเจริญทางวิทยาการ การนำเทคโนโลยีเข้ามาในประเทศ การยอมรับอารยธรรมตะวันตก ตลอดจนความผันผวนและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมืองนั้น ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงค่านิยมในสังคมไทยอันสืบเนื่องมาจากการติดต่อกับวัฒนธรรมอื่นเป็นส่วนใหญ่ อันได้แก่ การติดต่อกับวัฒนธรรมตะวันตก และการติดต่อกับวัฒนธรรมจีน

การติดต่อกับวัฒนธรรมตะวันตกที่สามารถนำความเปลี่ยนแปลงในค่านิยมต่าง ๆ ได้มากก็คือ การส่งผู้คนไปเล่าเรียนในประเทศตะวันตกแล้วกลับมาพร้อมค่านิยมที่เปลี่ยนไป และโดยสื่อสารมวลชน สื่อบันเทิงต่าง ๆ อาทิ หนังสือพิมพ์ วิทยุ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ เป็นต้น โดยเฉพาะในประการหลังนี้ เด็กนักเรียนในชนบทจะมีโอกาสรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ ไม่ว่าด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมือง ทั้งภายในและต่างประเทศได้มากขึ้น เนื่องจากความเจริญทางเทคโนโลยีและวิทยาการ ส่วนการติดต่อกับวัฒนธรรมจีนนั้นส่วนใหญ่เป็นการติดต่อเผยแพร่โดยคนจีนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานและทำมาหากินอยู่ในประเทศไทย สิ่งที่คนจีนนำติดตัวเข้ามาเผยแพร่ต่อคนไทยในสังคมไทยที่นับว่าสำคัญมากก็คือ วัฒนธรรมทางด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะค่านิยมเรื่องการทำงานหนัก การรู้จักเก็บออม และการรู้จักแสวงหาผลประโยชน์จากบุคคลอื่นเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของตนเอง (เหติยา สุวรรณชัย, สนิท สัมครการ และเจสสิยา บุรีภักดี, 2523)

จากเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ก็อาจเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่านิยมที่แตกต่างกันมาก ซึ่งผลการวิจัยตามสมมุติฐานนี้ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ วีระวรรณ พิบูลย์ (2518) ที่ได้ศึกษาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในระบอบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน นอกจากนั้นผลการวิจัยนี้ยังขัดแย้งกับผลการวิจัยของ สมบัติ ศรีประเสริฐ (2524) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง มโนทัศน์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีมโนทัศน์ประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน ซึ่งสาเหตุความขัดแย้งของผลการวิจัยก็อาจเนื่องมาจาก

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในสถานเขตจังหวัดขอนแก่น ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยของ วีระวรรณ พินุลย์ และ สมบัติ ศรีประเสริฐ นั้นเป็นนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่างในค่านิยมระหว่างเด็กนักเรียนในสังคมชนบทกับเด็กนักเรียนในสังคมเมืองได้ เพราะสังคมชนบทและสังคมเมืองมีความแตกต่างในค่านิยมที่สำคัญ ดังนี้

1) คนในชนบทมีความยึดมั่นในศาสนา มีความเชื่อในกฎแห่งกรรม ถ้าชีวิตในปัจจุบันไม่ดี ก็เชื่อว่าเป็นเพราะกรรมที่ต้องยอมรับในชาตินี้ ถ้าประสพโชคดียกก็เชื่อว่าการมดีช่วยส่งเสริม สำหรับในเมืองเชื่อในเรื่องของเหตุและผล เช่น ภาวะหรือปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้น ไม่ใช่เรื่องเคราะห์กรรม เป็นเรื่องที่ควบคุมหรือหาวิธีแก้ไขได้

2) การทำงาน การทำงานหรือการประกอบอาชีพของชาวชนบทนั้นขึ้นกับธรรมชาติ มาตรฐานทางเศรษฐกิจจึงไม่มั่นคง ส่วนคนในเมืองการทำงานเป็นทาสของเวลา การดำรงชีวิตมีการแข่งขันกันมาก ทำให้ขาดความเอื้อเฟื้อต่อกัน ขาดระเบียบวินัย ส่วนในชนบททำงานเป็นเล่น ทำเล่นเป็นงาน

3) ชาวชนบทนิยมคุณค่าความดี ยกย่องให้เกียรติคนที่ประพฤติดี แต่ชาวเมืองยกย่องผู้มีอำนาจมีตำแหน่ง

4) ชาวชนบทชอบทำบุญเกินกำลังหรือนิยมพิธีการมาก มักเป็นการทำเพื่อโอ้อวดกัน หรือเนื่องมาจากความเชื่อถือในโลกหน้า ไม่เสียดายเงินที่จ่ายไปเพื่อการทำบุญ แม้จะต้องกู้หนี้ยืมสินกันก็ตาม แต่ในเมืองนิยมจัดงานพิธีที่มีความฟุ้งเฟ้อ หูหยา เช่น งานวันเกิด เลี้ยงรุ่น เลื่อนยศ แข่งขันกันจัดงานว่าใครจะใหญ่กว่ากัน เด่นกว่ากัน

(กระทรวงศึกษาธิการ, กรมการฝึกหัดครู, หน่วยศึกษานิเทศก์, 2520)

สมมุติฐานข้อที่ 2) นักเรียนที่พักอาศัยอยู่กับผู้ปกครองต่างประเภทกัน มีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน แตกต่างกัน

จากผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาตามประเภทผู้ปกครองที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย ปรากฏว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่านักเรียนที่พักอาศัยอยู่กับผู้ปกครองต่างประเภทกันมีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านไม่แตกต่างกัน จากผลการวิจัยดังกล่าวอาจเป็นเพราะว่า ค่านิยมของคนในสังคมชนบทซึ่งมีค่านิยมในการยกย่องคุณค่าความดี และวิเศษานุทเป็นสิ่งที่ควบคุมความประพฤติ มีการรวมตัวอย่างเหนียวแน่น สมาชิกของสังคมทำหน้าที่สอดส่องต้อเนื่องกันอย่างรอบรู้ มีระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ตลอดจนมีความเห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือกันอยู่เสมอ (รัชนิกร เศรษฐ, 2536) ตามเหตุผลที่กล่าวมานี้ อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้นักเรียนที่พักอาศัยอยู่กับผู้ปกครองต่างประเภทกัน

มีค่านิยมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่านิยมของนักเรียนเป็นรายข้อในแบบสอบถาม พบว่ามีบางประเด็นที่แตกต่างกัน ดังนี้

- 1) การเรียนบางวิชาไม่จำเป็นต้องตั้งใจฟังเวลาครูสอน
- 2) ไม่จำเป็นต้องมีหัวหน้าในการทำงาน เพราะทุกคนต้องเท่าเทียมกัน
- 3) เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น คนที่เก่งและมีความสามารถเท่านั้น ควรจะเป็นผู้แก้ไข
- 4) เราควรทำในสิ่งที่เราเห็นว่าถูกต้อง แล้วไม่ต้องสนใจใคร

จากประเด็นดังกล่าวแสดงว่ายังมีค่านิยมบางอย่างที่แตกต่างกันอยู่บ้างในค่านิยมของนักเรียนที่พักอาศัยอยู่กับผู้ปกครองต่างประเภทกัน

สมมุติฐานข้อที่ 3) นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน แตกต่างกัน

จากผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาตามอาชีพของผู้ปกครอง ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านแตกต่างกัน และเพื่อให้ทราบว่าในกลุ่มใดบ้างที่มีความแตกต่างกัน จึงทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ พบว่าไม่มีคู่ใดเลยที่มีความแตกต่างกันที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงพิจารณาตามรายด้านพฤติกรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพผู้ปกครองก็ไม่ปรากฏว่ามีความแตกต่าง ต่อเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม จึงได้พบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีค่านิยมแตกต่างกันในประเด็นต่อไปนี้

- 1) การยืมของใช้กับเพื่อนสนิท ไม่จำเป็นต้องขออนุญาต
- 2) การเรียนบางวิชาไม่จำเป็นต้องตั้งใจฟังเวลาครูสอน
- 3) เราควรช่วยกันดูแลทรัพย์สินสมบัติที่เป็นของส่วนรวม
- 4) คนเราต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำลงไป
- 5) มติของที่ประชุมเป็นสิ่งที่ควรยอมรับ
- 6) ปัญหาจะหมดไป ถ้าทุกคนร่วมกันแก้ไข

จากผลการวิจัยดังกล่าวอาจเป็นเพราะว่า กลุ่มอาชีพต่างๆ ในสังคมนั้น แต่ละกลุ่มจะมีคุณค่าหรือระเบียบกฎเกณฑ์ไปตามอาชีพของตน เช่น ครูต้องสอนลูกศิษย์ด้วยความเมตตา นักสังคมสงเคราะห์ต้องไม่เปิดเผยความลับของผู้มารับการสงเคราะห์ แพทย์รักษาคณ ใช้ด้วยจรรยาบรรณ และไม่เห็นแก่เงิน เป็นต้น แต่ละอาชีพจึงมีบุคลิกภาพแตกต่างกันไป นอกจากนั้นตัวแทนการขัดเกลาทางสังคมที่ทำให้นักเรียนมีค่านิยมแตกต่างกัน ก็ได้จำกัดอยู่เพียงอาชีพของผู้ปกครองนักเรียนเท่านั้น แต่มีหลายกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมของนักเรียน เช่น กลุ่มเพื่อน โรงเรียน ตัวแทนทางศาสนา สื่อมวลชน เป็นต้น (ประเสริฐ ขัมมกลิ่นฟ้า, 2534) ตามเหตุผลที่กล่าวมานี้ นักเรียนในชนบท

ซึ่งแม้จะมีผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย รับราชการ รับจ้าง หรืออาชีพอย่างอื่น ก็ดี ย่อมจะทำให้เกิดความแตกต่างในค่านิยมขึ้น ตลอดจนตัวแทนการขัดเกลาทางสังคมต่าง ๆ อันเป็นอิทธิพลแวดล้อมที่สำคัญ เมื่อประกอบกันเข้าก็จะทำให้เกิดความแตกต่างในค่านิยมของนักเรียน เพิ่มมากขึ้นอีก

สมมติฐานข้อที่ 4) นักเรียนผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกัน มีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านแตกต่างกัน

จากผลการเปรียบเทียบค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาผู้ปกครอง ปรากฏว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองต่างระดับการศึกษา มีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านไม่แตกต่างกัน จากผลการวิจัยดังกล่าวอาจเป็นเพราะว่าคนไทยส่วนใหญ่มีค่านิยมในเรื่องการนับถือบุคคล โดยเฉพาะพ่อแม่และผู้มีอาวุโส (รัชนิกร เศรษฐ, 2536) คนไทยส่วนใหญ่ยอมรับว่า การที่ตนจะอยู่รอดและดำรงชีพได้สุขสบายพอสมควรนั้น จะต้องยอมรับรู้ถึง ความสำคัญของบุคคลอื่นด้วย โดยเฉพาะบุคคลที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับตน เพราะบุคคล เหล่านี้อาจให้ทุนหรือให้โทษแก่ตนได้ อาจเป็นเหตุให้ตนได้รับความลำบาก ทุกข์ยาก หรือเสียชีวิต ก็ได้ ด้วยแนวคิดหรือค่านิยมเช่นนี้ พฤติกรรมทางสังคมของคนไทยจึงมุ่งส่งเสริมสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตน (จิตยา สุวรรณชัย, สนิท สัมครการ และ เฉลียว บุรีภักดิ์, 2523) ตามเหตุผลที่แสดงมานี้ อาจกล่าวได้ว่า แม้นักเรียนจะมีผู้ปกครองที่จบการศึกษาระดับ ประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา นักเรียนก็มีค่านิยมไม่แตกต่างกัน เนื่องจากว่านักเรียนนับถือที่ตัวบุคคล ที่มีบุญคุณกับตนเอง เป็นสำคัญมากกว่าจะนับถือที่ระดับการศึกษาของบุคคลนั้น

แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแบบสอบถาม พบว่ามีบางประเด็นที่ทำให้นักเรียนมีค่านิยมแตกต่างกัน ดังนี้

- 1) เราควรนำเรื่องของคนอื่นทั้งที่ดีและไม่ดีมาพูดคุย
- 2) เหตุผลเป็นสิ่งจำเป็นเมื่อมีความขัดแย้งภายในกลุ่มเกิดขึ้น
- 3) เสียงข้างมากไม่จำเป็นต้องถูกเสมอไป

จากประเด็นความแตกต่างที่พบ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีค่านิยมแตกต่างกันอยู่บ้างตามประเด็นดังกล่าว และผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องและขัดแย้งกับผลการวิจัยของ ประวิทย์ อรรถวิเวก (2518) ซึ่งได้ศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามในกรุงเทพมหานคร โดยพบว่า มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามมีความสัมพันธ์กับการศึกษาของบิดา แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการศึกษาของมารดา

สรุป จากผลการวิจัยที่ศึกษาทั้งหมด ทำให้ทราบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น มีค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน อยู่ในระดับ "สูง" ตามเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย สำหรับการพิจารณาระดับค่านิยมที่กำหนดไว้ โดย พบว่า เพศ เป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลทำให้นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่านิยมแตกต่างกันมาก ส่วนตัวแปรอื่นอื่น ได้แก่ ประเภทผู้ปกครองที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย อาชีพผู้ปกครองนักเรียน และระดับการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนนั้น มีอิทธิพลทำให้เกิดความแตกต่างในค่านิยมของนักเรียน ไม่มากนัก แต่หากรวมสิ่งเหล่านี้เข้าด้วยกันแล้วก็ถือว่าเป็นอิทธิพลแวดล้อมที่สำคัญยิ่งสำหรับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของนักเรียนในสังคมประชาธิปไตย ซึ่งจำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชาธิปไตยจะต้องตระหนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนอันเป็นสถาบันทางสังคมซึ่งมีความสำคัญที่จะปลูกฝังวิถีชีวิตประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียน จึงจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องให้ความรู้พื้นฐานประชาธิปไตยทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติแก่นักเรียน โดยการจัดกิจกรรม ดังนี้

1) กิจกรรมการเรียนการสอนตามกลุ่มประสบการณ์ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติของโรงเรียน โดยให้เนื้อหาวิชาตามกลุ่มประสบการณ์ทั้งหมด แต่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการใช้กระบวนการกลุ่มในการสร้างเสริมประชาธิปไตย เช่น ไม่แบ่งห้องเรียนเป็นห้องเก่งห้องอ่อน แต่แบ่งคละกันไป ให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม นั่งเป็นกลุ่ม และมีการหมุนเวียนกันไปเข้ากลุ่มต่าง ๆ ช่วยกันคิด ช่วยกันทำงาน ช่วยกันแก้ปัญหา ทุกกลุ่มประสบการณ์ โดยครูเป็นผู้เตรียมจัดกิจกรรม และเตรียมสื่อการเรียนต่าง ๆ ไว้ให้นักเรียนให้พร้อม และดูแลการทำงานของกลุ่มให้ดำเนินไปในทางที่ถูกต้อง ดูแลประธานกลุ่ม เลขานุการกลุ่ม ให้ทำหน้าที่ให้ถูกต้อง ให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันตัดสินใจอภิปรายตกลงในหลักการทำงาน และร่วมกันทำงาน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มนี้ ทำให้นักเรียนเกิดความรักใคร่ปรองดองกัน รู้ธรรมาจริยซึ่งกันและกัน ลดการแข่งขันเป็นรายบุคคลลง ทำให้เกิดการแข่งขันในรูปหมู่คณะ งานที่สำเร็จลุล่วงไปโดยเร็ว เพราะทุกคนช่วยกันคิดช่วยกันทำ ประหยัดวัสดุอุปกรณ์ และเวลาในการเรียนการสอน นักเรียนก็เกิดความมั่นใจในการเรียน กล้าแสดงออกมากขึ้น รู้จักใช้เหตุผลในการทำงานและรู้จักใช้บทบาทและหน้าที่ของตนเองในการทำงานกลุ่มได้ถูกต้อง

2) กิจกรรมเพื่อสร้างเสริมการทำงานในระบบประชาธิปไตย เป็นการฝึกฝนให้นักเรียนทำงานร่วมกันนอกเหนือจากการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ในหลักสูตร กิจกรรมที่โรงเรียนสามารถสร้างเสริมพฤติกรรมประชาธิปไตยให้นักเรียนได้ คือกิจกรรมที่กำหนดไว้ในคู่มือบริหารโรงเรียน ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการนักเรียนทั้งหมด รวมทั้งกิจกรรมที่คณะครูและนักเรียนร่วมกันคิดร่วมกันจัดขึ้น แต่การดำเนินงานตามกิจกรรมทั้งหมดต้องดำเนินงานในรูปของกลุ่มบุคคล คือ คณะกรรมการ โดยมีคณะกรรมการนักเรียนเป็นผู้ดำเนินการและครูเป็นที่ปรึกษากิจกรรมเหล่านี้

ต้องอาศัยนักเรียนที่จะมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก คณะกรรมการจึงต้องดำเนินงานโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีการแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ วางแผนในการทำงาน ดำเนินงานร่วมกัน และประเมินผลการทำงานร่วมกัน

ถ้าโรงเรียนสามารถจัดบรรยากาศในโรงเรียน โดยดำเนินการตามกิจกรรมทั้งสองประการนี้ โอกาสที่นักเรียนจะได้เรียนรู้วิถีชีวิตประชาธิปไตยและระบบประชาธิปไตยก็จะมีมากขึ้นและซึมซับอยู่ในตัวนักเรียนตลอดไป

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, กองวิชาการ, 2536)